

राज्यातील हवामानावर आधारीत प्रायोगिक तत्वावरील पथदर्शक फळपिक विमा योजना २०१३ अंतर्गत नाशिक जिल्ह्यात द्राक्ष फळपिकावरती गारपीट या हवामान धोक्यापासून विमा संरक्षण (Add-on/ Index Plus) लागू करण्याबाबत.

महाराष्ट्र शासन

कृषी, पशुसंवर्धन, दुग्धव्यवसाय विकास व मत्स्यव्यवसाय विभाग

शासन निर्णय क्रमांक: विमायो १०१३ / प्र.क्र.१९३ / १४ अ

मादाम कामा रोड, हुतात्मा राजगुरु चौक,

मंत्रालय, विस्तारभवन, मुंबई-४०० ०३२.

तारीख: ११ नोव्हेंबर, २०१३.

वाचा

- १) कृषि व पदुम विभाग शासन निर्णय क्रमांक :- विमायो २०१२ / प्र.क्र. २०२ / १४ अ, दि. ११ डिसेंबर, २०१२
- २) केंद्रीय कृषि मंत्रालयाचे पत्र क्रमांक १३०१५/०१/२०११-Credit II, दि. ६ मे, २०१३.
- ३) कृषि व पदुम विभाग शासन निर्णय क्रमांक :- विमायो २०१३ / प्र.क्र. २०४ / १४ अ, दि. १० सप्टेंबर, २०१३
- ४) संचालक (फलोत्पादन), यांचे पत्र क्रमांक :- फलो- १ / हआफपिवियो १३-१४/२८१७/ २०१३, दि. ५ ऑक्टोबर, २०१३
- ५) एग्रीकल्चर इंश्योरेंस कम्पनी ऑफ इंडिया लि.यांचे पत्र क्र. :- एमआरओ/डब्ल्युबीसीआयएस / ७७६४/ १३, दि.१ नोव्हेंबर, २०१३.

प्रस्तावना :-

राज्यात द्राक्ष, मोसंबी, डाळींब, पेरु व काजू या फळपिकांसाठी उपरोक्त संदर्भ क्र.३ अन्वये हवामानावर आधारीत पथदर्शक फळपिक विमा योजना २०१३ प्रायोगिक तत्वावर राबविण्याबाबतचा शासन निर्णय निर्गमित करण्यात आलेला आहे. केंद्र शासनाने हवामानावर आधारीत पथदर्शक फळपिक विमा योजना २०१३ अंतर्गत उपरोक्त संदर्भ क्र.२ अन्वये नाशिक जिल्ह्यातील द्राक्ष बागायतदारांना गारपीट या हवामान धोक्यापासून संरक्षण देण्यासाठी निवड केली आहे असे कळविले होते. यानुसार फळपिक विमा योजना २०१३ अंतर्गत द्राक्ष या फळासाठी विमा योजनेत भाग घेणाऱ्या नाशिक जिल्ह्यातील शेतकऱ्यांना गारपीट विमा (Add-on / Index Plus) योजनेचे संरक्षण देण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती.

शासन निर्णय :-

नाशिक जिल्ह्यात द्राक्ष फळपिकासाठी प्रायोगिक तत्वावरील हवामानावर आधारीत पथदर्शक फळपिक विमा योजना २०१३ मध्ये भाग घेणाऱ्या शेतकऱ्यांना, "गारपीट" या हवामान धोक्यापासून संरक्षण लागू करण्यासाठी (Add-on / Index Plus) योजनेस या शासन निर्णयाद्वारे मान्यता देण्यात येत आहे. सदर योजना सन २०१३-१४ मध्ये नाशिक जिल्ह्यामधील अधिसूचीत तालुक्यात सहपत्र-२ मध्ये नमूद केल्यानुसार लागू करण्यात येईल. त्यामध्ये नमूद केलेल्या विमा प्रस्तावानुसार एग्रीकल्चर इंश्योरेंस कंपनी ऑफ इंडिया लि. मार्फत शेतकऱ्यांना बँकांमार्फत नुकसान भरपाई परस्पर देय होईल.

२. योजनेची उद्दिष्टे :-

वर्ष २०१३-१४ या हंगामाकरिता घेतलेल्या द्राक्ष पिकाची गारपीटीने होणाऱ्या नुकसानीचे प्रत्यक्ष पाहणी तत्वावर विमा संरक्षण आणि आर्थिक सहाय्य देणे.

३. योजना कार्यान्वित करणारी यंत्रणा, समाविष्ट पिके व समाविष्ट शेतकरी :-

अ) सदर फळपिक विमा योजना ऍग्रीकल्चर इन्शुरन्स कंपनी ऑफ इंडिया लिमिटेड, मुंबई क्षेत्रीय कार्यालय स्टॉक एक्सचेंज टॉवर्स, पूर्व खंड, २० वा मजला, दलाल स्ट्रीट, फोर्ट, मुंबई - ४०० ०२३ यांच्यामार्फत कार्यान्वित करण्यात येईल.

ब) हवामान आधारीत फळपिक विमा योजना २०१३ अंतर्गत नाशिक जिल्ह्यातील द्राक्ष फळपिकासाठी संरक्षण घेतलेल्या शेतकऱ्यांसाठी ही योजना लागू आहे.

क) सहपत्र-१ मध्ये दर्शविलेले अधिसूचित क्षेत्र व यामधील अधिसूचित फळपिके म्हणजे द्राक्ष

ख) कर्जदार व बिगर कर्जदार शेतकऱ्यांना ही योजना ऐच्छिक राहिल.

४. अधिसूचित फळपिके, विमा संरक्षण प्रकार (हवामान धोके), विमा संरक्षण कालावधी, विमा संरक्षित रक्कम, प्रमाणके (ट्रिगर) व नुकसान भरपाई रक्कम सहपत्र-दोन मध्ये नमूद केल्यानुसार राहातील.

५. अधिसूचित फळपिके - समाविष्ट धोके - विमा संरक्षण कालावधी खालीलप्रमाणे राहिल :-

फळपिके	समाविष्ट धोके	विमा संरक्षण कालावधी	
द्राक्ष	गारपीट	१ जानेवारी, २०१४	३१ मार्च, २०१४

६. विमा हप्ता दर :-

सर्व अधिसूचित फळ पिकासाठी विमा संरक्षित रकमेच्या १२ टक्के एवढा विमा हप्ता दर निर्धारित करण्यात आला आहे.

७. विमा हप्ता अनुदान :-

भाग घेण्या-या सर्व शेतकऱ्यांना विमा हप्त्यापोटी ५० टक्के अनुदान देय आहे. या अनुदानाच्या रकमेत केंद्र शासनाचा २५ टक्के व राज्य शासनाचा २५ टक्के हिस्सा राहिल आणि शेतकऱ्याने स्वतःची ५० टक्के रक्कम विमा हप्त्यापोटी भरावयाची आहे.

प्रति हेक्टर (रुपये)

फळपिके	विमा संरक्षित रक्कम	विमा हप्ता	राज्य शासनाचे अनुदान	केंद्र शासनाचे अनुदान	शेतकऱ्यांनी भरावयाची रक्कम
द्राक्ष	५०,०००	६,०००	१,५००	१,५००	३,०००

८. या योजने बाबतचे फळपिक व त्यांचे हंगामनिहाय वेळापत्रक व त्याचे हंगामनिहाय वेळापत्रक खालील प्रमाणे राहिल:-

तपशील	फळपिक	अंतिम तारीख	शेरा / अट
१) कर्जदार शेतकरी व बिगर कर्जदार शेतकरी यांच्याकरिता बँकेत प्रस्ताव	द्राक्ष	३१ डिसेंबर, २०१३	ऐच्छिक सहभाग

पत्रासह विमा हप्ता सादर करण्याची अंतिम मुदत			
२) बँकानी कर्जदार व बिगर कर्जदार शेतक-यांची घोषणा पत्रे (डिक्लेरेशन) कृषि विमा कंपनीस सादर करण्याची मुदत	द्राक्ष	१५ जानेवारी, २०१४	---
३) नुकसान भरपाई अदा करणे	सहपत्र ३ मध्ये दर्शविल्यानुसार		विमा हप्ता अनुदान वेळेत मिळण्याच्या अटीचे अधीन राहून ऍग्रीकल्चर इंश्युरन्स कंपनी ऑफ इंडिया लिमिटेड शेतकऱ्यांना बँका मार्फत परस्पर अदा करेल.

९. बँक सेवा शुल्क:-

कर्जदार व बिगर कर्जदार शेतक-यांकडून जमा केलेल्या विमा हप्त्याच्या ५ टक्के रक्कम भारतीय कृषि विमा कंपनीकडून बँक सेवा शुल्क म्हणून नोडल बँकाना देय आहे.

१०. नुकसान भरपाई ठरविण्याची पद्धती :-

नुकसान भरपाई ठरविण्याची पद्धत सहपत्र-३ मध्ये दर्शविल्यानुसार राहिल

११. ऍग्रीकल्चर इंश्युरन्स कंपनी ऑफ इंडिया लिमिटेड या संस्थेस योजनेत सहभागी होणाऱ्या शेतकऱ्यांना द्यावयाचे अनुदानासाठी राज्य शासनाच्या हिश्यापोटी देय होणारा खर्च खालील लेखाशीर्षाखालील अर्थसंकल्पिय तरतुदीतून भागविण्यात यावा.

मागणी क्रमांक डी - ३

२४०१ - पीक संवर्धन

(००)

११०, पीक विमा

(००) (०७) हवामानावर आधारीत फळपिक विमा योजना

(२४०१ ९४०२) ३३ - अर्थसहाय्य

१२. या प्रकरणी, सहाय्यक संचालक, लेखा कृषि आयुक्तालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे- १ यांना आहरण व संवितरण अधिकारी व संचालक, फलोत्पादन, कृषि आयुक्तालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे- १ यांना या योजनेचे मुख्य समन्वयक म्हणून घोषित करण्यात येत आहे.

१३. हवामानावर आधारीत पथदर्शक फळपिक विमा योजनेप्रमाणे या योजनेचा आढावा राज्य स्तरीय पिक विमा समन्वय समितीच्या बैठकीत घेण्यात येऊन नवीन फळपिकांचा अंतर्भाव करणे / योजनेचे पुनर्विलोकन करून योजना पुढे चालू ठेवणे याबाबतचा निर्णय घेण्यात येईल.

१४. सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संकेतांक २०१३१११३१६५८५०३००१असा आहे. हा आदेश डिजीटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने.

(हे.द.भांगले)

कार्यासन अधिकारी, महाराष्ट्र शासन

प्रत,

१. मा. मुख्यमंत्री यांचे खाजगी सचिव
२. मा. उपमुख्यमंत्री यांचे खाजगी सचिव
३. मा.मंत्री (फलोत्पादन) यांचे खाजगी सचिव
४. मा.मंत्री (कृषि) यांचे खाजगी सचिव
५. मा.राज्यमंत्री (फलोत्पादन) यांचे खाजगी सचिव
६. मा.राज्यमंत्री (कृषि) यांचे खाजगी सचिव
७. मा.मुख्य सचिव यांचे स्वीय सहाय्यक
८. मा.अप्पर मुख्य सचिव (कृषि) यांचे स्वीय सहाय्यक
९. प्रधान सचिव (वित्त), वित्त विभाग, मंत्रालय, मुंबई - ३२.
१०. प्रधान सचिव (नियोजन), नियोजन विभाग, मंत्रालय, मुंबई - ३२.
११. प्रधान सचिव (महसूल व वन), महसूल व वन विभाग, मंत्रालय, मुंबई - ३२.
१२. सचिव (सहकार), सहकार, पणन व वस्त्रोद्योग विभाग, मंत्रालय, मुंबई - ३२.
१३. सचिव, कृषि मंत्रालय, भारत सरकार (कृषि व सहकार विभाग) कृषि भवन, नवी दिल्ली (पत्राने)
१४. सचिव, वित्त मंत्रालय, भारत सरकार (वित्त विभाग) (विमा) नवी दिल्ली (पत्राने)
१५. संचालक, पिक विमा भारत सरकार, कृषि मंत्रालय, कृषि व सहकार विभाग, नवी दिल्ली.
१६. आयुक्त कृषि, कृषि आयुक्तालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे
१७. अध्यक्ष व कार्यकारी संचालक, भारतीय कृषि विमा कंपनी, १३ वा मजला, अंबादीप बिल्डींग, कस्तुरबा गांधी मार्ग, कॅनॉट प्लेस, नवी दिल्ली.
१८. प्रादेशिक व्यवस्थापक, ऍग्रीकल्चर इंश्युरन्स कंपनी ऑफ इंडिया लिमिटेड मुंबई क्षेत्रीय कार्यालय स्टॉक एक्सचेंज टॉवर्स, पूर्व खंड, २० वा मजला, दलाल स्ट्रीट, फोर्ट, मुंबई ४०० ०२३.
१९. संचालक लेखा व कोषागारे, मुंबई
२०. विभागीय आयुक्त, (नाशिक)

२१. अधिदान व लेखा अधिकारी, लेखा व कोषागारे संचालनालय, मुंबई - ३२.
२२. निवासी लेखापरिक्षा अधिकारी, मुंबई
२३. महाव्यवस्थापक, महाराष्ट्र राज्य सहकारी बँक मर्यादित , ९ नगीनदास स्ट्रीट, मुंबई २३
२४. महाव्यवस्थापक, नाबार्ड, पुनम चेंबर , शिवसागर इस्टेट, वरळी, मुंबई
२५. महालेखापाल (लेखा परीक्षा / लेखा व अनुज्ञेयता) मुंबई /नागपूर
२६. विमा संचालक, म्हाडा इमारत, पहिला मजला, बांद्रा पूर्व, मुंबई
२७. संचालक, माहिती आणि प्रसिध्दी (प्रसिध्दीसाठी) मंत्रालय, मुंबई
२८. संचालक, फलोत्पादन, कृषि आयुक्तालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे-०५
२९. संचालक, फलोत्पादन, संचालक, प्रक्रिया व नियोजन, संचालक, विस्तार व प्रशिक्षण, मुख्य सांख्यिक, कृषि आयुक्तालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे.
३०. जिल्हाधिकारी (नाशिक) ,
३१. मुख्य कार्यकारी अधिकारी, (नाशिक)
३२. व्यवस्थापक जिल्हा मध्यवर्ती सहकारी बँक,(नाशिक)
३३. विभागीय कृषि सह संचालक(नाशिक) , महाराष्ट्र राज्य,
३४. उप महाव्यवस्थापक, नाबार्ड, पुनम चेंबर, ५४ वेलस्ली रोड, शिवाजीनगर, पुणे-५
३५. मुख्य अधिकारी, सेंट्रल फायनान्स एजन्सी, महाराष्ट्र राज्य सहकारी बँक , ९ नगीनदास रोड, मुंबई-२३
३६. मुख्य अधिकारी, ग्रामीण नियोजन व पत विभाग, रिझर्व्ह बँक ऑफ इंडिया, फोर्ट, मुंबई
३७. व्यवस्थापक, महाराष्ट्र बँक १५०१ , शिवाजीनगर, पुणे-५
३८. जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी, नाशिक
३९. सर्व सहसचिव /उपसचिव /अवर सचिव/कक्ष अधिकारी, कृषि व पदुम विभाग,मंत्रालय,मुंबई - ०३२
४०. उपसचिव, नियोजन विभाग (कार्या.१४३१) / वित्त विभाग (व्यय-१)
४१. उपसचिव (अर्थसंकल्प), उपसचिव (१२अ), कृषि व पदुम विभाग, मंत्रालय मुंबई - ०३२
४२. निवडनस्ती -१४ अ

सहपत्र - १

पथदर्शी हवामानावर आधारीत फळपिक विमा योजना सन २०१२ साठी अधिसूचित फळपिके, जिल्हे, तालुके व महसूल मंडळे

अ. क्र.	फळपिक	जिल्हा	तालुके	महसूल मंडळ
१	द्राक्ष	नाशिक	नाशिक	नाशिक, माडसांगवी, आडगाव, मखमलाबाद, सातपूर, पाथर्डी, गिरनारे, देवळाली, शिंदे
			दिंडोरी	दिंडोरी, मोहाडी, उमराळे (बु.), ननाशी, कोशींबे, कसबेवणी, वरखेडा
			मालेगाव	मालेगाव
			इगतपूरी	वाडीवरे
			निफाड	निफाड, पिंपळगाव(ब.), रानवड, लासलगाव, चांदोरी, देवगाव, सायखेडा, ओझर, नांदुर-मधमेश्वर
			त्र्यंबकेश्वर	त्र्यंबकेश्वर, वेळुंजे
			सिन्नर	सिन्नर, पादुर्ली, देवपूर, वावी, शहा, नांदुर (शिंदोटे)
			येवला	पाटोदा, जळगाव (नेऊर)
			चांदवड	चांदवड, दिघवद, वडनेरभैरव, वडाळीभोई, दुगाव, रायपूर
			नांदगाव	हिसवळ (बु)
			कळवण	कळवण, मोकभणगी
			बागलाण	बागलाण, ब्राम्हणगाव, नामपूर, जायखेडा, वीरगाव, ताहराबाद
			देवळा	देवळा, लोहनेर

सहपत्र -2

प्रायोगिक तत्त्वावरील हवामान आधारीत फळपिक विमा योजना सन २०१३-१४

पिक :- द्राक्ष

जिल्हा :- नाशिक

ही योजना द्राक्ष फळपिकासाठी नाशिक या जिल्ह्यातील सहपत्र-1 मध्ये नमूद केलेल्या अधिसूचित तालुक्यातील महसुल मंडळ पातळीवर कार्यरत राहिल.

विमा संरक्षण प्रकार (हवामान धोके) व विमा संरक्षण कालावधी	प्रमाणके (ट्रिगर) व नुकसान भरपाई रक्कम (प्रती हेक्टर रु)
१) गारपीट दिनांक ०१ जानेवारी, २०१४ ते ३१ मार्च, २०१४.	गारपीटीमुळे होणा-यां नुकसानीचे मोजमाप व भरपाई वैयक्तिक / बाग पातळीवर विमा कंपनीने नेमलेल्या सर्वेयर किंवा हेल सेन्सर, सेटेलाईटवरून घेतलेले छायाचित्रे या आधारावर निश्चित केली जाईल. वैयक्तिक बाग पातळीवर नुकसान भरपाईचे प्रमाण विमा कंपनी, राज्य व केंद्र शासनांची तज्ञ समिती करेल. या विमा संरक्षण प्रकारात कमाल नुकसान भरपाई रु.५०,०००/- प्रति हेक्टरी देय होईल.

विमा योजनेत सहभाग प्रक्रिया :-

कर्जदार व बिगर कर्जदार शेतकरी यांचा या योजनेतील सहभाग ऐच्छिक राहिल. सदर शेतक-यांनी विमा प्रस्ताव पत्रक भरून रोख विमा हप्त्यासह आपले खाते असणा-या बँक शाखेत विहीत मुदतीत जमा करावे.

एकूण विमा संरक्षित रक्कम (प्रति हेक्टर)	रु.५०,०००/-
शेतक-यांनी भरावयाचा विमा हप्ता (प्रति हेक्टर)	रु.३,०००/-

सहपत्र -३

प्रायोगिक तत्वावरील हवामान आधारीत फळपिक विमा योजना २०१३

नाशिक जिल्ह्यात द्राक्ष फळपिकासाठी गारपीट या हवामान धोक्यापासून विमा संरक्षण (Add-on / Index Plus) लागू करण्याबाबत.

नुकसान भरपाई ठरविण्याची पध्दती:-

- १) हवामानावर आधारीत पिकविमा योजने अंतर्गत नुकसान भरपाई पूर्णपणे संबंधीत विमा कंपनी शेतक-यांस सहपत्र-२ नुसार परस्पर बँकेमार्फत अदा करणार आहे. विहित नमुन्यात व मुदतीत वित्तीय संस्थानी प्रस्ताव विमा कंपनीकडे विमा हप्त्यासह सादर करणे आवश्यक आहे. तसे न केल्यास होणा-यां नुकसान भरपाई देण्याची जबाबदारी वित्तीय संस्थेची राहिल.
- २) विमा प्रस्तावानुसार नुकसान भरपाई विहित मुदतीत देण्याची जबाबदारी व दायित्व संबंधित विमा कंपन्याची राहिल याबाबतचे कोणतेही दायित्व शासनावर राहणार नाही.
- ३) शेतकरी हे गारपीटीची तारीख, वेळ, नुकसान झालेले अंदाजे क्षेत्र, नुकसानीचे प्रमाण याची सूचना, दुरध्वनी, फॅक्स, ईमेल वरून गारपीट झाल्याच्या लवकरात लवकर पण कमाल ४८ तासाच्या आत ऍग्रीकल्चर इंड्युरन्स कंपनी/ कृषि विभाग/ संबंधित बँक यांना देतील.
- ४) सूचना मिळण्याच्या ७२ तासाच्या आत विमा कंपनी नुकसान भरपाई मोजण्यासाठी सर्वेयर नेमतील.
- ५) फक्त गारपीटीमुळे होणा-या नुकसानाची मोजमाप व भरपाई वैयक्तिक / बाग पातळीवर कंपनीने नेमलेल्या सर्वेयर आणि / किंवा हेल सेन्सर, सेटेलाईट वरून घेतलेले छायाचित्रे इ.च्या आधारावर निश्चित केली जाईल. वैयक्तिक / बाग पातळीवर नुकसान भरपाईचे आकलन विमा कंपनी, राज्य सरकार व केंद्र सरकार यांची तज्ञ समिती / टीम करेल.
- ६) नुकसानाची टक्केवारी गारपीट झाली नसताना सर्वसाधारणपणे येणा-या पिकाच्या आधारावर निश्चित केली जाईल. विमा संरक्षित रक्कमेच्या प्रमाणात ही नुकसान भरपाई देय राहिल.
- ७) ऍग्रीकल्चर इंड्युरन्स कंपनी ऑफ इंडिया लिमिटेडने तात्काळ योजनेची अंमलबजावणी सुरु करावी व योग्य ती प्रचार प्रसिध्दी करून योजना प्रभावीपणे कार्यान्वीत होईल हे पहावे.

*****